

УДК 101+316.4+351+352+364-7+364.6+316.36+37.06 (477)
DOI: 10.31732/2663-2209-2020-60-68-76

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА СІМЕЙ З ДІТЬМИ В МІСЦЕВИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Петровський П.М.¹, Обіход М.М.²

¹ д.держ.упр., професор, завідувач кафедри державного управління, Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, м. Львів, вул. Сухомлинського, 16, 79491, Україна, e-mail: petro_petrovskyy@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8521-2384>

² к.н.держ.упр., завідувач сектором з реалізації реформи системи інституційного догляду та виховання дітей служби у справах дітей, Львівської обласної державної адміністрації, м. Львів, вул. Володимира Винниченка, 18, 79000, Україна, e-mail: Lviv_kosak@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5381-808X>

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS OF PUBLIC MANAGEMENT OF SOCIAL SERVICES DEVELOPMENT FOR CHILDREN AND FAMILIES WITH CHILDREN IN LOCAL TERRITORIAL COMMUNITIES

Petrovsky P.¹, Obikhod M.²

¹ Doctor of Science (Public Administration), professor, head of public administration department, Lviv Regional Institute public administration National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Lviv, st. Sukhomlyns'koho, 16, 79491, Ukraine, e-mail: petro_petrovskyy@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8521-2384>

² Ph.D. (Public Administration), head of the sector for the implementation of the reform of the system of Institutional Care and Upbringing of Children of the Service for Children of the Lviv Regional State Administration, Lviv, st. Volodymyra Vynnychenka, 18, 79000, Ukraine, e-mail: Lviv_kosak@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5381-808X>

Анотація. На сьогодні в Україні продовжується реформа системи соціальних послуг на рівні місцевого самоврядування. Особлива увага приділяється послугам, спрямованим на превенцію вразливості, раннє виявлення та втручання для ефективної допомоги дітям та їх сім'ям, а також молоді, яка цього потребує. В свою чергу реформа децентралізації посилює роль територіальних громад у цьому процесі. На поточному етапі важливо визначити, які саме механізми управління слід застосовувати на національному та місцевому рівнях для забезпечення соціальної підтримки найбільш вразливих категорій населення через підвищення якості послуг та забезпечення сталості, безперервності та інтегрованості надання послуг. Слід зауважити, що процеси децентралізації кинули виклик сформованій в Україні системі надання соціальних послуг. При імплементації нового Закону України «Про соціальні послуги» постали питання про те, як мають взаємодіяти учасники системи в нових умовах, як має бути розмежовано повноваження між різними рівнями територіальних організацій у наданні послуг, яким чином стимулювати розвиток ринку соціальних послуг, тощо. В статті розглянуто теоретико-методичні засади державного управління розвитком соціальних послуг в місцевих територіальних громадах, повноваження органів місцевого самоврядування щодо захисту прав і найкращих інтересів дітей, сформульовано методичні рекомендації щодо впровадження механізмів забезпечення соціального захисту для дітей та сімей із дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах. Окремо зазначено що, вчасне надання соціальної підтримки у складних життєвих обставинах, з якими зіштовхуються мешканці громади, та захист їхніх прав збільшує довіру до органів місцевого самоврядування, що в свою чергу нівелює питання можливого соціального невдоволення мешканців керівництвом громади. Вищезгадані заходи прямо впливають на якість життя всіх мешканців громади, підвищуючи соціальне благополуччя і безпеку. Також акцентовано увагу на нормативно-правовому забезпеченні протидії бездіяльності щодо реалізації вищезазначених потреб громади та виконання органами місцевого самоврядування повноважень, не виконання яких, тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, а в деяких випадках і кримінальну відповідальність.

Ключові слова: публічне управління; територіальна громада; соціальні послуги; сім'я; захист прав дітей; складні життєві обставини.

Формули: 0; рис.: 0; табл.: 0, бібл.: 7.

Annotation. *The development of social services in territorial communities is currently one of the priorities of the state's social policy, because the ability to socialize children and provide quality social, medical, educational services for children and families with children and their harmonious development depends on further prosperity and well-being of the state and communities. Today the lack of a clear program reforming of the social sphere at the local level, clear propositions of the social policy structure's implementation at the community level, clear approaches, mechanisms and tools for its implementation, leads to a certain social discomfort among residents, especially for those who are recipients of social services. However, it should be noted that the current state of reform of the local self-government system leads to a certain transformation in a positive understanding of the social services system management at the community level. Important are the scientific provisions, conclusions and proposals in the field of improving social services N. Kabachenko, T. Kichi, E. Libanova, O. Savchenko in scientific publications which cover the above topics. Practical and scientific-applied aspects of the social protection system, the sphere of social security of the population are considered in the scientific works of such Ukrainian scientists as I. Aristov, O. Afenkin, N. Bolotin, M. Kravchenko, K. Mishchenko, O. Radchenko and others. Ideas for using the social order as a public administration tool for the formation, provision and financing of social services put forward by modern researchers, in particular S. Gorbunova-Ruban, N. Gilbert, K. Corderi, A. Krupnik and others. Highlighting previously unsettled parts of the general problem. However, it should be noted that the current state of theoretical and methodological development of provisions that would clearly justify the mechanisms for managing the formation and implementation of social services in communities, improving guidelines for providing such services to children and families with children during the decentralization process is insufficient. The processed sources of the conducted scientific research concerned mostly certain aspects and mechanisms of functioning of public administration and the social security system of the population, partly work with children and families. Conclusions of the research and prospects for further studies. Thus, the analysis of theoretical and methodological features of the development of social services for children and families with children in communities and the algorithm of development of social services in the local community shows that this is a circular process: from identifying needs, planning and financing social services to their implementation through the network of the social services providers, monitoring and evaluation of their quality in order to further improve the social services and better meet the needs of the population in social services in the coming period. In order to form an integrated model of social protection, the social services provision and children's rights protection at the community level and to ensure accessibility and an integrated approach to provide social support and social services to all community members, it can be proposed the management model which includes social protection, social services provision and children's rights protection combined into a single integrated system. The main directions of creating an integrated social protection system at the community level in accordance with the order of the Ministry of Social Policy from 25.02.2019 № 282, which approved the Guidelines for the implementation of an integrated social protection system, should be proposed as follows: management integration, which can be achieved by creating a structural unit in the executive committee of the local council, which has powers in the field of social protection and social services provision to the population; integration of strategies that can be implemented through the introduction of planning and program-targeted budgeting; integration of processes, which can be carried out through the definition, implementation of certain processes, principles, technologies, adoption of rules and procedures for the organization of social support to residents of the territorial community; ensuring interdepartmental interaction and interdisciplinary approach in providing services.*

Key words: *public administration; territorial community; social services; family; children's rights protection; difficult life circumstances.*

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 0; bibl.: 7.

Постановка проблеми. Розвиток соціальних послуг в територіальних громадах є на сьогодні одним з пріоритетних напрямів соціальної політики держави, оскільки саме від спроможності соціалізації дітей та надання якісних соціальних, медичних, освітніх послуг для дітей та сімей з дітьми та їх гармонійного розвитку залежить подальший розквіт та добробут держави і громад в тому числі. Відсутність на сьогодні зрозумілої програми реформування соціальної сфери на місцевому рівні, чітких пропозицій щодо структури реалізації соціальної політики на рівні громад, зрозумілих підходів, механізмів та інструментів її

виконання, призводить до певного соціального дискомфорту серед мешканців, особливо тих які є отримувачами соціальних послуг. Однак слід зауважити, що сьогоднішній стан реформи системи місцевого самоврядування призводить до певної трансформації у позитивному розумінні щодо управління системою надання соціальних послуг на рівні громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливе значення мають наукові положення, висновки та пропозиції в сфері вдосконалення соціальних послуг Н. Кабаченко, Т. Кічі, Е. Лібанової, О. Савченко у наукових

публікаціях яких висвітлюється вказана вище тематика. Практичні і науково-прикладні аспекти системи соціального захисту, сфери соціального забезпечення населення розглянуто в наукових працях таких українських учених, як І. Арістова, О. Аfenкіна, Н. Болотіна, М. Кравченко, К. Міщенко, О. Радченка та ін. Ідеї щодо використання соціального замовлення як державно-управлінського інструменту для формування, надання та фінансування соціальних послуг висували сучасні дослідники, зокрема С. Горбунова-Рубан, Н. Гілберт, К. Кордері, А. Крупник та ін.

Однак слід констатувати, що сучасний стан теоретико-методологічної розробки положень які би чітко обґрунтували механізми управління формуванням та реалізацією соціальних послуг в громадах, вдосконалення методичних рекомендацій надання таких послуг дітям та сім'ям з дітьми в період децентралізаційних процесів є недостатній. Опрацьовані джерела проведених наукових досліджень стосувалися здебільшого окремих аспектів та механізмів функціонування державного управління та системи соціального забезпечення населення, частково роботи з дітьми та сім'ями.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження теоретико-методичних засад публічного управління розвитком соціальних послуг для дітей та сімей з дітьми в місцевих територіальних громадах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні захист прав дитини на рівні громади забезпечує голова територіальної громади притому має досить високий рівень відповідальності у питаннях захисту прав дітей- мешканців громади, оскільки відповідно до Закону України є головою органу опіки та піклування [1]. Визначаючи виконавчі органи місцевих рад органами опіки та піклування, держава покладає на них правозахисну і представницьку функції щодо громадян, які не можуть самостійно здійснювати свої права і виконувати обов'язки, а це діти та повнолітні громадяни, визнані недієздатними або

цивільна дієздатність яких обмежена. Основні напрямки діяльності органів опіки та піклування з захисту прав дитини визначені Порядком провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини [2].

Відповідно голова територіальної громади, як голова органу опіки та піклування, несе персональну відповідальність у разі порушення прав дітей на території громади, за забезпечення виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, випадків жорстокого поводження з ними, виникнення безпосередньої загрози життю або здоров'ю дитини, надання таким дітям допомоги в межах повноважень і своєчасне інформування про них відповідних суб'єктів відповідно до Порядку [3].

Крім того, органи опіки та піклування, зокрема виконавчі органи сільських, селищних і міських рад, реалізують низку самоврядних і делегованих повноважень у сфері захисту прав та інтересів дитини. Так, у якості самоврядного повноваження на них покладено функцію зі створення необхідних умов для виховання дітей, молоді, розвитку їх здібностей. Натомість, з питань здійснення делегованих повноважень голови територіальної громади є підконтрольними відповідним органам виконавчої влади:

- організація роботи щодо запобігання бездоглядності неповнолітніх;
- вирішення відповідно до законодавства питань про повне державне утримання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, у дитячих будинках сімейного типу, закладах професійної (професійно-технічної) освіти та утримання учнів спеціальних закладів освіти, про надання пільг на утримання дітей у пансіонах закладів освіти, а також щодо оплати харчування дітей у закладах освіти (групах подовженого дня);
- влаштування дітей, що залишилися без піклування батьків, на виховання в сім'ї громадян;
- вирішення відповідно до законодавства питань надання соціальних

послуг особам та сім'ям з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, забезпечення утримання та виховання дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах [3].

Безпосереднє ведення справ і координація діяльності стосовно захисту прав дітей у територіальній громаді покладаються на службу у справах дітей – окрему юридичну особу, підпорядковану голові сільської, селищної, міської ради. Тому з метою забезпечення виконання повноважень у сфері захисту прав дитини у виконавчому органі сільської, селищної, міської ради рекомендовано за рішенням сесії відповідної громади утворити службу у справах дітей. При цьому у складі служби у справах дітей має бути створений окремий підрозділ для здійснення функцій щодо опіки та піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Штатна чисельність такого підрозділу встановлюється залежно від кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, але відповідно до законодавства має становити не менше двох осіб.

Детальний перелік функцій та обов'язків служби у справах дітей на рівні громади міститься у Законах України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про охорону дитинства», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» та Постанови КМУ «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах».

Слід зауважити, що питання обов'язковості утворення служби у справах дітей також знайшло своє відображення і в судовій практиці, прикладом є судова справа №620/3802/19 за позовом прокурора Чернігівської області в інтересах держави до Городнянської міської ради про визнання протиправною бездіяльності відповідача щодо утворення у складі виконавчих органів ради служби у

справах дітей, зобов'язавши відповідача вчинити дії, спрямовані на утворення у складі виконавчих органів ради служби у справах дітей. Позовні вимоги прокуратури задоволені повністю[4].

Щодо розвитку соціальних послуг, то органи місцевого самоврядування є відповідальними за забезпечення надання базових соціальних послуг з урахуванням потреб мешканців громади. Поняття соціальних послуг визначено в Законі України «Про соціальні послуги» і включає дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають [5].

За класифікацією і змістом надання соціальні послуги бувають:

- прості - не передбачають надання постійної або комплексної допомоги. Їх прикладом є консультування чи представництво інтересів;

- комплексні - передбачають систематичну допомогу, наприклад, соціальний супровід чи соціальна інтеграція, кризове втручання тощо;

- спеціалізовані - надаються певним категоріям осіб (наприклад, особам, які постраждали від торгівлі людьми чи ВІЛ-інфікованим особам);

- допоміжні - надаються у натуральному вигляді зокрема, продукти харчування, предмети і засоби особистої гігієни, одяг, взуття, та технічні послуги (транспортні послуги, переклад жестовою мовою тощо).

Соціальні послуги є необхідними для всіх мешканців громади, тому що їх своєчасне надання сприятиме попередженню виникнення проблемних ситуацій та не є тотожними поняттям з соціальною допомогою (виплатами) чи адміністративними послугами соціального характеру. Водночас, міжнародний досвід демонструє, що забезпечення надання соціальних послуг конкретній особі чи сім'ї поряд з наданням соціальної допомоги, дозволяє досягати більш ефективних результатів роботи. Це пов'язано з тим, що послуги допомагають особі чи сім'ї відновити потенціал для

працевлаштування, створення умов для виховання і догляду дітей, забезпечення належним чином соціально-побутових умов, набути більшої самостійності у прийнятті рішень, вирішенні щоденних питань, тощо. Таким чином, завдяки наданим послугам, особа чи сім'я починає задовольняти свої потреби та потреби сім'ї, і перестає потребувати соціальної допомоги.

Порядок організації та надання соціальних послуг у територіальній громаді затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 587 [6]. Процес розвитку соціальних послуг у громаді є циклічним, оскільки завершення одного етапу через моніторинг та оцінку їх якості служить основою для початку наступного етапу. Зокрема, за для забезпечення надання базових соціальних послуг дітям та сім'ям з дітьми у територіальній громаді має бути створена мережа надавачів соціальних послуг державного або комунального сектору та залучені надавачі соціальних послуг громадського сектору. Надавачі громадського сектору - це підприємства, установи, організації, громадські об'єднання, благодійні, релігійні організації, фізичні особи-підприємці та фізичні особи, які надають соціальні послуги з догляду без здійснення підприємницької діяльності. Шляхами залучення надавачів соціальних послуг недержавного сектору є закупівля послуг, державне-приватне партнерство, соціальне замовлення, конкурс соціальних проектів, мікропроектів та програм.

Органи місцевого самоврядування є також відповідальними за забезпечення ведення Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг на рівні відповідної територіальної громади та інформування її населення про соціальні послуги, якими жителі можуть скористатися, їх зміст і порядок надання, про надавачів у формі, доступній для сприйняття особами з будь-якими порушеннями здоров'я.

Наприклад визначення потреб населення територіальної громади у

соціальних послугах має передбачати збір, узагальнення та аналіз інформації про:

- наявність на території громади осіб/сімей, які належать до вразливих груп або перебувають у складних життєвих обставинах, та їхні потреби у соціальних послугах;

- доступність соціальних послуг, відповідно до потреб отримувачів, як фактичних, так і потенційних.

А основною метою визначення вищезазначених потреб є отримання об'єктивних, достовірних статистичних, кількісних та якісних даних, необхідних для прийняття управлінських рішень щодо розвитку системи соціальних послуг в громаді. Цей процес надає можливість:

- оцінити ефективність діючої системи надання послуг;

- визначити цільові групи отримувачів соціальних послуг, з числа жителів громади, їхні потреби у послугах;

- розробити стратегію розвитку соціальних послуг.

Залежно від рівня складності, кількості населення, цільових груп та розмірів територіальної громади, збір та аналіз даних для визначення потреб населення може здійснюватися спеціалістами відділу соціального захисту населення громади із залученням надавачів соціальних послуг, об'єднань працівників системи надання соціальних послуг, об'єднань надавачів та отримувачів соціальних послуг, громадських об'єднань, благодійних організацій інших суб'єктів господарювання (на платній або безоплатній основі), зокрема тих, що спеціалізуються на такому виді діяльності та/або експертів в соціальній сфері, зокрема соціолога.

Етапи визначення потреб населення у соціальних послугах:

- 1) Утворення робочої групи для забезпечення проведення заходів з визначення потреб і розроблення пропозиції щодо розвитку соціальних послуг.

- 2) Збір соціально-демографічних даних, даних щодо вразливих верств

населення, картування наявних послуг та надавачів.

3) Збір даних про потреби осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах, у соціальних послугах, та про надавачів соціальних послуг, їхні можливості. Для цього застосовуються якісні методи збору даних-структуровані та напівструктуровані інтерв'ю, анкетування, фокус-групові дискусії, що дозволяє почути і обговорити думки, очікування зазначених цільових груп, зрозуміти, які види послуг необхідно розвивати в громаді, які ресурси для цього необхідні.

4) Підготовка звіту про результати визначення потреб населення територіальної громади у соціальних послугах з пропозиціями щодо розвитку необхідних послуг для забезпечення потреб осіб/сімей на середньостроковий період. При підготовці пропозицій необхідно визначити перелік послуг, які мають бути розвинуті в громаді, умови їх доступності, необхідні ресурси (кадрові, матеріально-технічні, фінансові). Також важливо врахувати необхідність підготовки відповідного кадрового складу для надання тієї чи іншої послуги. Пропозиції щодо розвитку послуг мають передбачати терміни та відповідальних осіб за реалізацію відповідних заходів, що можуть бути визначені у коротко-, середньострокових планах, з урахуванням найбільш актуальних потреб та можливостей.

Під час розроблення пропозицій на нашу думку важливо проаналізувати та врахувати наступні критерії:

- запит від цільової аудиторії - визначається на основі інформації, отриманої під час проведення фокус-групових дискусій, інтерв'ю та анкетування.

- повноваження територіальної громади – береться до уваги перелік базових та інших соціальних послуг згідно вимог Закону України «Про соціальні послуги», а також послуги, розвиток яких належить до власних і делегованих повноважень

територіальних громад у сфері соціального захисту, встановлених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні».

- спроможність територіальної громади оцінюється з урахуванням наявних у територіальній громаді кадрових, фінансових та інших ресурсів, необхідних для впровадження та розвитку соціальних послуг.

Слід розуміти, що планування надання соціальних послуг у громаді відбувається у межах системи планових документів розвитку громади, які охоплюють різні часові проміжки – довгостроковий (орієнтовно 7 років), середньостроковий (3-5 років) і короткостроковий (1 рік). Основоположним документом, що визначає пріоритети розвитку територіальної громади є стратегія її розвитку. У цьому документі на довгострокову перспективу (7 років і більше) окреслюють орієнтири розвитку ключових сфер життєдіяльності громади. Для цього проводять ґрунтовне аналітичне дослідження, визначають сильні та слабкі сторони громади, бачення її розвитку, стратегічні й оперативні цілі та розробляють детальні завдання, виконання яких має забезпечити досягнення визначених цілей.

Оскільки людина є джерелом влади, а діяльність органу місцевого самоврядування спрямована на забезпечення добробуту територіальної громади, слід, щоб одна зі стратегічних цілей була спрямована на соціальний розвиток. Самі ж питання соціального захисту переважно включають до окремої операційної цілі. Важливою рисою усіх рекомендацій щодо розроблення стратегій розвитку є необхідність забезпечення відкритості процесу та залучення до нього зацікавлених у розвитку громади осіб, що створює сприятливі умови для врахування широкого кола пропозицій та думок.

Середньострокове планування важливе для організації системної і планомірної роботи з метою ефективного вирішення важливих завдань, які, зокрема, мають бути зазначені в стратегії. На місцевому рівні середньострокове планування може

бути реалізоване у формі цільових програм (терміном на 3-5 років) або ж у формі комплексної трирічної програми соціально-економічного розвитку. Варто відзначити, що в громадах програму соціально-економічного розвитку часто складають строком на один рік (що також передбачено нормативно-правовими актами).

Місцеві цільові програми є сукупністю взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямовані на розв'язання найактуальніших проблем розвитку громади або окремих галузей економіки чи соціально-культурної сфери громади, реалізація яких здійснюється за рахунок коштів бюджету громади, обласного бюджету, державного бюджету та інших залучених коштів.

Комплекс заходів, спрямованих на розвиток соціальних послуг може бути включений до відповідної цільової середньострокової програми. В такому разі цей документ визначатиме діяльність на середньостроковий період щодо визначення та оцінки потреб у соціальних послугах, їх надання, а також проведення моніторингу якості соціальних послуг. Важливою перевагою застосування цільової програми для планування на середньостроковий період є обґрунтування обсягів і джерел фінансування, що створює сприятливі передумови для їх врахування у бюджетних документах та є засобом забезпечення реалістичності програми.

Для розробки стратегій і програм розвитку територіальних громад можна використати наступний перелік нормативно-правових актів та рекомендацій:

- Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів [7];

- Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогностичних та програмних документів соціально-

економічного розвитку об'єднаної територіальної громади (затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства України від 30.03.2016 № 75);

- Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації (затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 №79.

У разі відсутності надавачів необхідних соціальних послуг у територіальній громаді за місцем проживання особи/сім'ї, яка потребує надання соціальних послуг, або якщо запропонована соціальна послуга задовольняє потреби лише частково, орган соціального захисту населення громади визначає потенційних надавачів таких соціальних послуг і здійснює заходи щодо їх залучення до надання соціальних послуг, у тому числі для забезпечення їх фінансування.

До повноважень органів місцевого самоврядування, які реалізує структурний підрозділ з питань соціального захисту населення, законодавством віднесено також здійснення моніторингу надання соціальних послуг, оцінки їх якості і оприлюднення відповідних результатів.

Проведення моніторингу та оцінки якості послуг відбувається відповідно до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 449 та базується на статті 11 Закону України «Про соціальні послуги».

Таким чином, в межах щорічного моніторингу надання соціальних послуг відділ соціального захисту населення територіальної громади здійснює збір та оброблення інформації про надані жителям громади соціальні послуги, проводить аналіз узагальненої інформації, їх порівняльний аналіз та планування роботи з розвитку системи надання соціальних послуг.

Оцінка якості соціальних послуг, наданих жителям громади, є процесом

відмінним від моніторингу. Його метою є встановлення рівня відповідності наданих жителям громади соціальних послуг затвердженим державним стандартам соціальних послуг. Оцінка якості соціальних послуг може бути внутрішньою або зовнішньою:

- внутрішня оцінка якості соціальних послуг проводиться кожним надавачем один раз на рік не пізніше ніж 31 липня. За результатами проведення внутрішньої оцінки якості соціальних послуг готується звіт, який оприлюднюється на офіційному веб-сайті територіальної громади.

- зовнішня оцінка якості соціальних послуг здійснюється відділом з питань соціального захисту населення територіальної громади та іншими уповноваженими органами (регіональним чи субрегіональним представництвом Національної сервісної соціальної служби, об'єднаннями надавачів соціальних послуг, Мінсоцполітики, замовниками соціальних послуг) у порядку визначеному законодавством.

Інформація отримана в результаті моніторингу та оцінки якості соціальних послуг враховується при щорічному визначенні потреб населення у соціальних послугах, а також є підставою для їх вдосконалення.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз теоретико-методичних особливостей розвитку соціальних послуг для дітей та сімей з дітьми в громадах і алгоритм розвитку соціальних послуг в територіальній громаді засвідчує, що це круговий процес: від визначення потреб населення, планування та фінансування соціальних послуг до їх впровадження через мережу надавачів соціальних послуг, моніторинг та оцінку їх якості з метою подальшого вдосконалення соціальних послуг та кращого задоволення потреб населення у соціальних послугах в наступному періоді.

З метою формування інтегрованої моделі соціального захисту населення, надання соціальних послуг та захисту прав дитини на рівні громади та забезпечення

доступності і комплексного підходу у наданні соціальної підтримки та соціальних послуг для всіх мешканців громади можна запропонувати модель управління за якою всі суб'єкти, пов'язані із соціальним захистом населення, наданням соціальних послуг та захистом прав дитини були об'єднані у єдину інтегровану систему.

Основними напрямками створення інтегрованої системи соціального захисту на рівні громади відповідно до наказу Мінсоцполітики від 25.02.2019 № 282, яким затверджено Методичні рекомендації щодо впровадження інтегрованої системи соціального захисту, слід запропонувати наступне:

- інтеграція управління, якої можна досягти шляхом створення структурного підрозділу у виконавчому комітеті місцевої ради, що має повноваження у сфері соціального захисту та надання соціальних послуг населенню;

- інтеграція стратегій, яку можна здійснити шляхом запровадження планування та програмно-цільового бюджетування;

- інтеграція процесів, яку можливо здійснити через визначення, запровадження певних процесів, принципів, технологій, прийняття правил та процедур для організації надання соціальної підтримки мешканцям територіальної громади;

- забезпечення міжвідомчої взаємодії та міждисциплінарного підходу при наданні послуг.

Література:

1. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: ст.11, Закону України від 13 січня 2005 р. № 2342-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>.

2. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text>.

3. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах: Постанова Кабінету Міністрів України від 01

червня 2020 р. № 585. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#Text>.

4. Рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 17 лютого 2020 року: Справа № 620/3802/19. URL:
<https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/87616817>.

5. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.

6. Про організацію надання соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 01 червня 2020 р. № 587. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>.

7. Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 932. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2005), The Law of Ukraine “On providing organizational and legal conditions for social protection of orphans and children deprived of parental care”, from 13.01.2005 № 2342-IV, retrieved from :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>.

2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2008), “Issues of guardianship and custody activities related to the protection of children's rights”, from 24.09.2008 №

866, retrieved from :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text>.

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), “About providing social protection of children who are in difficult life circumstances”, from 01.06.2020 р. № 585, retrieved from :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#Text>.

4. Decision of the Chernihiv District Administrative Court (2020), On right № 620/3802/19, retrieved from :
<https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/87616817>.

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine “About social services”, retrieved from :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), “About the organization of rendering of social services”, from 01.06.2020 № 587, retrieved from :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>.

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), “About the statement of the Order of development of regional strategies of development and plans of measures on their realization, and also carrying out of monitoring and an estimation of efficiency of realization of the specified regional strategies and plans of measures”, from 11.11.2015 № 932. retrieved from :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>.

Стаття надійшла до редакції 26.11.2020 р.